

ТЕТРАДЬ

по.....учени.....

.....класса.....школы

Халлисэ алукоолс кроссика

Кристанд J. Ламад

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUUSEUM
FOND K 45360

23 lk

Hallste algkooli koolkond.

Hallste algkool - esimese kihelkonnakooli - asutamise moti pandi liikuma 1851 aastal. Kõrge koolkonnas protokollid on näha, et sel aastal peeti kogu koolkonnaga käsi päale Hallste ja Lääne kihelkondade peale ühes kihelkonnakooli asutamise. Kuid see jäi aruult ülespidamata. 22. mail 1856 tegi konvent kooliõpetajate kätel kõige Treffnerile kohustus kihelkonnakooli pidama hakata ja saada 13 kooplõpetuse vastu võtta.

1. mail 1859 lõpetas kihelkonnakooli töö. 1860. a. lahkas ka kõige Treffner oma ametist. 5. jaanuaril 1861. aastal tegi konvent otsuse, et kõige mapias pidi ühes taha pöörduma peal kihelkonna koolmeistri jaoks tehtud saama ja kõige kooli pidi hõlpsa määramise, et kaal ka kõige oleks kihelkonnakoolituba koolitaja saaks. Kõige P. Krugile lubati aga kihelkonna koolmeistri tööga rahaks 100 rubla.

14. mail 1862. a pandi koolmeestres Kodavere kihelkonna koolmester Georg Rosenberg 150 rubla eest aastapalgaga. 20. veebr. 1864 võttis kihelkonna koolmester J. Rosenberg eesvast nüt lahti ja läks Kauruse kōstres. Halliste kihelkonna kool jäi jälle seisma.

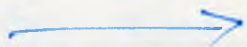
15. detm 1871 võeti kõues kihelkonnakool arutada ja selle paigus kōstres maza paa. tuba juurde ehitada. Arutuse ehituse kom. ta hoolis. See kom. ta tuli 22. veebr. 1872 kokku ja otsustas kōuevõtte ette panna kihelkonnakooli paigus sama nüt maza ehitada, kōstres maza vastu eile te. See plaan võeti ka 1. mail 1872. a. kōuevõtte poolt vastu ja hakati ehitama. 13. mail 1874. valiti kihelkonna koolmeestres Hans Kirsol ja 1. augustil anti koolmaza tina kätte. Õpetus algas 10. septembril peale ja lähel rahetprodamata eesr. 1874 on kooli alustamine aasta. Esimene aastal oli 24 koolipoissi. Kooliastuajad olid kõige kõõrdem kümne, kõige vanem seitsmestkümmel aastane.

Haas kindel töötas ühes 4 aastat.
 Põlvas sai kshelkanna poolt 300.
 rubla ja Tjalt põlvnelt kooliraha
 5 rubla. Esimesel aastal töötas kool ühe,
 järgmisel kahe paoskonnaga. Teisel aastal
 oli juba 35 õpilast. Esimeses abies oli
 kindel tema enda koolipoiss Mui Kars-
 te Saksi talu peremehe poeg Semper. See töötas
 süü paar aastat talve ja lüks siis Abja
 Puri kooli peale. Selle pärale tuli
 teiseks õpetajaks Martnsoon, kes süü
 viis aastat töötas. Kolmandaks abies
 oli lühikest aega Oskar Liigand. Selle
 pärale tuli 1885 teiseks õpetajaks Haas
 Lelley. ✱

8

 vahet
 kinnid

Sellel ajal oli maaühe all pärges
 tuuskar 1885/86 :

1887. a. lahustab Lelleg. Tema asemel valis-
takse Mesmutel, kes sellel kohal 4 aastat pärast
Aapärast 1885-1891. a. kaheks koolis õpetas
ar määras. Tema see aastatel üle 40 tundi
kõigub ta ümber 20-30 rahel. Õppekavas on
ümber tunda Venestamise püüd.

1891. a. rahastuse teinud õpetajaks
Lieband, kes siin 5. a. töötas. Enne
Liebandit oli lühikesel ajal siin õpeta-
jaks Maaten.

1896. a. lahustab Lieband ja tema

asemele valiti Tartu õpetajate seminar
kannaksmine Pieter Kivist.

1910. a. ehitati koolimaja ühe ja
õhtupooli külje otsa. Järelehooldus võeti
ette selle mõttega, et tütarlastel võimaldada
kõheloosimiskooli astuda. Sellest aastast
muutub endine poisslastekool nüüd sepa-
kooliks. Nüüdne õpilaste arv oli 85.
Neidest 64 poissi ja 21 tütarlast.
1911. a. valiti Kivist eumart juhataja
ametist lahku ja püi oimult kõstmas.
Tema asemele valiti juhatajaks P. Kivi-
st. Õpilaste arv lühenes 98-le. Ha-
kati õpetama kolmes klassis. Õpi-
laste arv $\frac{1911}{I}$ kl. 47 $\frac{1912. a. I}{II}$ 54
 II kl. 28 II 28
 III kl. 23 III 21

1913. a. 107 õpilast.

1916. a. sapaalude tõttu ei saanud
P. Kivist koolitoost vab olla. 1916/17
oli kolm vanõpetajat ja distriktin
lauges. 1917. a. valiti uus koolijätk.

tagas Tartu Gümnaasiumi kantselari
 jaan Resbach, kes enne maailmasõda
 kuus aastat Suur-jaani kihelkonnakooli
 rektor ja nüüd sõjaväesõjaväe rügemendi
 kiriku ühistööga kohuseid täitis sellal Alga
 baron Stackelberg. Lühikoolide inspek-
 toriks oli F. Zicklinski.

1917. a. sügri moodustati Maa
 omavalitsus. Ülemaks võimukandjaks on
 fester Gubne Maapäev, mis rahva poolt valiti
 ja juurdekuus Tallinnas kokku astus, oli üle-
 maks võimukandjaks fester. Selle aasta lõpul
 laaral võim oma kätte fester Tõrvahm ja
 Sõjaväelaste Nõukogu. Saadetakse kõigile
 õpetajatele üleskande 28-30 det. Tallinnasse kon-
 ferentsile, et kooli ümberkorraldamise kü-
 simust arutada. Lühikoolide aia ümberkorraldus.
 fester Tõrvahm valitakse karabasi rügemendi
 kokku maa valdamisega Saksa okupatsioonide
 poolt 25. veebr. 1918. a. Pärnuna Kreisschul-
 inspektoriks on pastor V. Kentmann. Kihelkonnas
 asuvad koolide üle on Amtsschulins-

pektor Halliste pastor Ervin von Dehn. 1918. a.
kutsub koostöötajaga surnud õpetaja Ilusa
asemele Lämara algkooli juhataja tütre
Alma Luukase, kes Pärnu gümnaasiumis
8. kl. lõpetanud.

1918/19 õ.a.

Okupatsioonivõimud teavad kõik, et saksa-
tansit kooli kaudu läbi viia. 1918. a. Suvel kor-
raldatakse Halliste algkooli ruumides Halliste ja
Karese kihelkondade õpetajatele saksa keele
kursused. Õpetajateks on siia Saksa sõdur
ja Karese kihelkonnast õp. M. Luukas. Kursust
koostab vaatamas kreischulinspektor siin pastor Dikus
ja parun Stachulbergiga. Nend võetakse vastu
saksa rahvalauludega, mida õpetajad vastu-
neelt laulavad. Pärgel korraldatakse uus tantsu-
plaan, mille jaoks peaks olema iga klassis 7 tundi
saksa keelt. Vene keel tõugatakse hoopis välja.
Laulmist jäi 2 tundi nädalas.

Õpilaste arv laugel nohes sellega, et
abja-Paluoja ja Penya algkoolide moodustatakse
ka 6-klasseks.

1919/20 a.

Uute õpetajateks määrati Ants August
Kuumäe ja Linda Hermara. Õpilaste arv
III kl. 15, II kl. 18 ja I kl. 28

1920/21 a.

Kaotatakse ära Pornuse kumara ja
Lauke kadaku algkoolides 3. klass ja
tunatakse Tallinn kõrgema algkooli juurde
üle. Kool hoiab 4 klassi ja 4 õpetaja.
Õpilaste arv kokku 128 peale.

1921/22

Ants toodi õpetajana Katariina Soole,
kes enne Uue-Karsti koolisilla algkooli
peal õpetajaks oli.

1922/23 a.

1922. a. lõpul võeti haakumina kooli-
valitus Pornuse, Uue-Karsti ja Uue-Kamste
valdajate ühingu, mille päle annab koolmehe
shes indentariga ja õppenõuandega 1. ja-
suarast 1923. a. kuni 31. det. 1930. a. heide
tarnitade. 5. ja 6-klassis õpirad mind ka
Uue ja Uue-Kamste lapsed, sest nendel valdadel

punduvad need kladid.

1924/25 õ-a

Õppeaasta algab juulist aasta tähe all. Sellel õppeaastal maal kool 50. aastat vanas ja keradel karatetaime kooli juulist korraldada. Juulist korraldamine vsmäre ol kaheingune. 1) Huv ja lugupidamist kooli vastu toota ja lastele kus ka juulist aasta õpilasi eesloja teadada. 2) Laha hankida mõne maadusliku õpperahendi murehemisus (klavir, H.K.)
 E ... Politsei Peavalitsusest saadi 12. II luba koganduse loetvõtmisus 120 lehega hallat kshelkonna püüdes. Vastu peale seda saadeti koganduslehed väga. Koganduslehed olid varustatud füüme üleskutega:

Hallat algkool pühitub eeloleval keradil oma 50. a. kestuse juulist. Lahu põllumehe, ärimehe, kätvõllo, rüütemüürid, mihakooli õpetajad, arstid, advokaadid ja jamausend selkbronna. Tegelan on selles koolis oma händusele aluse rajanud. Tänuksuue endiste õpilaste

keskel ja koostis hinstatud muremadades
 tehes mõte kinnitada koolile selts-
 koostis ainetustega 50. a. kestuse
 juubeli mälestuseks mõne väärtusline
 ja tavaline õpperahad. Tavalise
 summa kokkusaamise korralda-
 takse juubeli produktide puhul kallist
 kinnimõnda paigut 1. juubel häätenime.
 Tere poole, lugupidatud endised õpe-
 lased ja kõik, kellel kooli hura kalled,
 pöörab kooli hoolikogu palvega seda
 ettevõtet oma ainetustega toetada.

Hoolikogu esimees J. Tõnder

Kirjastustega J. Reinbach

Õpilased - eraldi lõpuklassi omad - olid suure
 hooli ja armastusega käsitöö tundeid tehes,
 et enam kinnised arja juubelipeoga ühenduses
 oleraks näitemängus ja õpilaste teide näituseks,
 valmistada. Läheneb kevad. Terve koolid kihelkonn-
 nas loobuvad suuremast ahnest peost, et
 võimaldada koolile juubelipeo korraldust varat-

seisnud plaani järel.

Saabus nune hurga oodatud II sursste-
puta - 1. juuni. Ilm ei olnud küllalt soodne:
puhus väga latidetuul. Kell $\frac{1}{4}$ 11 kogunenud õp-
lased koolijuhataja altari ette. Kõik on rah-
valt tugevalt pühaste täis. Turnerd tõendavad, et
nüüdgi tugev ei ole enne Halliste kirikus
nähtud. Koort on illesseatud Halliste Noorsoo ühuga
segakoor, keda juhatab koolijuhataja Händrik
Luukas. Orell ei ole endine koolijuhataja Pieter
Kivirist. Koort on asetunud ka esimehe selle
kooli juhataja, praeguse köster Haas Kresel.
Altari kõrval peatas õp. E. Dehn, kuma jutlustas
Viljandis õp. J. Lattik.

Kell 2 nunnus piduraj hülga lõppudega ja
muusikakooriga üritas peoplatsile, kus koolijuhataja
endistele kuu ja juubelaasta õpilastele laiskene
tervistuskõne pidas. Sellele järgnesid mõned laulud
ühendatud õpilaste ja Halliste Noorsoo ühuga
segakoori poolt. Aituse kõne pidas endine

opelane - nüüdse Lõproga liige hr. Mats
Laarmaa. Kõnelega rõhutas need teemad, mis
koolile 50. aasta kestmisel on olnud ja
avaldas lootust, et ta ka tulevikus õnnestun-
kalt toetab.

Juubeli puhul oli saadetud koolile
palju telegramme ja õnnitluskirju. Pärnu
Maakonna koolivalituse juhataja J. Maurer
kirjutab: „Väga kahjaks, et rahvalt ei
saa tulla ühe mehe parema 6-kl.
algkooli 50. a. juubelpäevale. Loodan
ja usun, et Halliste kool ka edaspidi
Pärnumaa parimate koolide hulgaks
suhub. Tähtsaks tehtud kultuuritööd 50. a.
pöörab auvestat maakonnavalitus koolile
laktoreetava inimsekkha mudeli.“

Ühekandid, näitemüük, loterii-algus, õnnisõpet-
semme jne. õnnestused. Kaatamata võluks õmale
ole produktiivse tüga hää. Õhtul oli lühisaalss

indata õpilaste kaasajevusel sega eeskaraga pidi-
õhtu. Levisaal oli rahvast tungal täis.

Jumela produktent tule some :

- 1) Lantulehtede eest produktual jumalatekstist 1900. 4.158.-
- 2) Piletite müügist jumelapeole kerkumise pargis
1468 piletid à 25 marka 36.700.-
- 3) Lantarii-allegriest 17.760.-
- 4) Märksivakamist 5.080.-
- 5) Õpilaste valmistatud asjade müügist 18.060.-
- 6) Eneõnnetemist 7.024.-
- 7) Eneõnnetemist 2.290.-
- 8) Õhtu eest peost levisaalis 23.980.-
- 9) Fihelana üür 9.000.-
- 10) Kõrjandusest 38.531.-

Kogu sissetulek oli 162.433 marka. Sellist
kulund 30.139 marka. Puhaskasut ostis
kooliguhataja „Astron“ pianuüso Tartu Eesti
Claverimarkist ja lant krohvda ja värvda
koolimaja une jao eestpoolt.

1925/26 a.

14

Õpetlasi III - VI klassis kokku 133.

Väga huvitavaks kujunes 14. III hoolikogu ainel korraldatud pidu. Sellest võttis osa tegelastena: koolis õpetajad ja lõpuks õpilased, Abja kultuuritehnika juhinaasimees nimfosska orkester õpetlase Anto Külaspea juhtimisel, sp. L. Dehn, lamara algkoolis õpetaja S. Vatter, pil. H. Külaspea, m. h. Raudsepp viiuldajad ja kohalik näiteseltskond. Peo ühepäev 3424 marka maadaltuse õpilaste mänguplatse ja botanika pargi asutamiseks.

Õppeaasta lõpus maakonna lastepoja - laulu-
poja, mille korraldab Pärnu Looliselt ilusal
Pärnu merevaanal. Amastuse ja hooliga valmistati
sellesle juha talvel ette. Kavas olid järgmised laulud:

- 1) M. Hermann, "Mee tere tuleks kodus"
 - 2) J. Lippel, "Oh kerade"
 - 3) M. Saar, "Hüü hüppas, kas kallas"
 - 4) M. Hermann, "Mee salama armast"
 - 5) M. Laido, "Mõnu kaunist"
 - 6) A. Lait, "Luu pölgalake kolme"
 - 7) Beethoven, "Kõik taevad laulavad"
- orkester suutab.

juhata L. Leius. Osaajad iv - vi klasse
õpetavad. Laulupöide de õpetajate raja huvitav
1926/27 õ-a.

Õpet. kooskõs endine. L. Soolot arendab
hagum ajal Helms Külaspea. Opetajate loogus
ülekihtkondlike laste peoja Abja mäsas - kul-
turstehnikaga määramine parjas.

1927/28 õ-a.

Õpetajad 107. Kool on Põnnu, Kana-
Kasari ja Kuu-Kasari alade üldkoolide.
Teads Vaba riigi 10. aastapäeva pidustused algavad
parunakoores mänguga kirkas tohust.

Paigutajad korraldajate suu peidu
kirkamäda parjas, kooli ümbriuse kaunistam-
ine ja botaniline parjas asutamiseks raha
saamine uumärgil. Sisestulek Kr. 917.10

1928/29 õ-a.

Põnnu valla ettepanekul tuleb maakorral-
datus oma otusega 1. sept. Kamara algaasul,
kus tootavad I ja II kl. ja vab need üle
hallata algaasul juurde. Lepet koolis 115.

1929/30 a.

Augustis 1929 suures kättes ja end. koolgudega
Hans Kruel. Lõpetas kooli 18 õpilast.

1930/31

Õpilaste arv 110. Istutatud on roosid
ja aiaid, uulgi parki.

1931/32

Koolis on Pärnu Põllukaitse seltsi põllumajaa-
duse näitusel 6-8 sept. vägaparukute ja korvade
(salix viminalis) kasvatamine alalt ja need esmases
auhinnaes diplomaats murele hõbeaurahale ja kuldse
kroonid rahaks.

Hallide 6-nd. algkooli nimega on Pärnu
6-nd. algkoolis.

1932/33

Õpilaste 126

1933/34

Õpilaste 130

1934/35

Õpilaste 126.

1935/36

Reitach. Laanup. Asub tõesti Leida
aus eestl. gütjana.

Raamatuaasta ballil esimes Hallits kodu-
majanduskooli opet. pil. J. Zirk klaveril ja
komitee liige (raamatuaasta komitee H.R.) H.
Päärmann süübit.

Raamatuaastal tähtsamatest nähtest
võiks nimetada:

üha suurem ühiskondlik ja loodus ja kul-
tuuriline ühtsus kus ka seltskondliku
tegemise vastu jõukamates (talupidajate)
kihtides.

1. juunil korraldati näitemüük ja
lastepäeva. Siis tuleks veel võtta kodile maad.

1937/38

Epilaw 126

Mandoliini-orkester esimes avalikkuse es-
ismakordlalt ja leida väga suurt vastuvõtu.
Koosseis oli 1. prööd, 4. eestl., 4. tont-
mandoliini ja 2 mandoolat.

22. mail Tuletõrje saalis korraldatud lastepool intats laulu ja muusikat õpilaste koorilt ja orkestrilt, näidend "Federatas ja taadritar," kus muusikalt osa näidende tähtis mandolunorkester.

1938/39 aastal orkestri harjutused toimused ajal esmaspäeval koge peale tundide. Orkester oli 16 liikmeline. (vt. foto)

I Halluste algkooli juhataja Klaus Kinsel sünd. 6. veebr. 1853. a. Võrandimaal Loodi vallas Laane talus. Suri 23. aug. 1929. a.

II Halluste algkooli juhataja Peter Kivist sünd. 14. VII 1876. a. Võrandimaal Oisu v. põllumehe pojana. Ojps kaks talve Oisu valla - ja 4 talve Pärnu ev.-luteruskoolkonnakoolis. Astus 1892. a. Tartu õpet. seminaris, mille lõpetas 1896. a. Valsts 1. sept. 1896. Halluste koolkonnakoolis teenis õpetajaks. ~~1916~~ 1916-1917 oli selle kooli juhataja. Lahkus 1917 j. arvas Tallinna linna VI algkooli õpetajaks ja hiljem juhatajaks. 1921. a. saadeti Võrandi Eesti Haigedusseltsi tütarlastekooli õpetaja.

III Halluste algkooli juhataja Jaan Lembeid Läänep. sünd. 25. IV 1888. Võrandimaal Tuhalaane vallas Tõllanaga pojana. Alghariduse saanud Tamm valla koolis ja Tarraste

Kõhelnõukoolis nõi Kärstna müratartumise-
 koolis. Eppos 1904-1908 Tartu õpetaja-Seminaaris
 1908-1909 Helme Kõhelnõukoolis asitõlga-õpetaja
 1909-1914 Suure-Jaani Kõhelnõukoolis õpetaja
 1914-1917 võtts linnasõjant ora
 1917. a. valiti kirikukonwendi prot
 Hallata Kõhelnõukooli juhatajaks.

Halliste algkool

palub Teid oma

50 aasta
juubelist

II. Suwiste pühal,

1. juunil 1925 a.

lahkesti osawõtma
tulla.

KAWA:

I.

Kell $\frac{1}{2}$ 11 Halliste kirikus

pidulik jumalateenistus

õpilaste ja segakoori lauluga Wiljandi
Maakoguduse õpetaja J. Lattik'u ja
kohaliku õpetaja poolt.

II.

Kell 2 kirikumõisa pargis

JUUBELI-PIDU.

1) Rongikäik koolimajast piduplatsile.

2) Juubeli aktus.

Aktuse kõne peab endine õpilane —
praegune Riigikogu liige —
hra M. LAARMANN.

3) Muusika. Mängib Abja-Paluoja Tuletõrju-
jate Seltsi pasunakoor.

4) Laul ühendatud Halliste algkooli õpilaste ja
Halliste Noorsoo Ühingu segakoori poolt.

- Õitse, kaswa, ela! — M. Hermann.
- Mu Eestimaa — K. Türrpu.
- Hümnus — A. Lemba.
- Pulmalaul — Rahwawiis.
- Enne ja nüüd — M. Hermann.
- Mu isamaa armas — M. Hermann.

5) Juubeliaasta õpilaste käsitööde
näitus ja tööde, kui ka selts-
konna poolt annetatud asjade

Näitemüük,

loterii-allegri, õnne õngitsemine, märki
laskmine j. n. e.

6) Wõimlemine ja püramiidid.

Piduplatsil on EINELAUD.

Pääsetäht juubeli pidule 25 marka.

III.

Õhtul leerisaalis endiste õpilaste
kaastegewusel

segaeeskawaga Pidu-õhtu.

Juubeli-pidu sissetulek läheb koolile
juubeli mälestuseks klaveri muretsem.